Valtiovarainministeriö Neuvostoraportti EU/8/2024-VM-22

Kekäläinen Antti 26.2.2024

Epävirallinen valtiovarainministereiden (ECOFIN) ja keskuspankkien pääjohtajien kokous 23.-24.2.2024 sekä Euroryhmän kokous 23.2.2024, Gent

Kokous

Epävirallinen valtiovarainministerien (ECOFIN) ja keskuspankkien pääjohtajien kokous 23.-24.2.2024

Epävirallisen valtiovarainministereiden kokouksen ensimmäisessä työistunnossa aiheena oli pääomamarkkinoiden syventäminen. Keskuspankkien pääjohtajien kanssa käydyssä keskustelussa tunnistettiin talouslukutaidon tärkeys. Toimia talouslukutaidon edistämisessä tarvitaan useiden jäsenvaltioiden mukaan erityisesti nuorille, naisille ja pienituloisille. Talouslukutaidosta olisi tarkoitus tehdä neuvoston päätelmät Belgian puheenjohtajakaudella.

Lauantain työistunnossa käytiin keskustelua EU:n kilpailukyvyn tulevaisuudesta. Jäsenvaltiot toivat esille, että on tärkeää keskustella yhtenäismarkkinoiden hyödyistä laajemmin ja yhteismarkkinaa olisi kehitettävä edelleen. Osa jäsenvaltioista korosti kansallisen tason toimia ja hyvin toimivaa integroitua yhtenäismarkkinaa sekä tavaroille että palveluille ja osa toivoi lisäksi tukia innovaatioille.

Työistunto I: Pääomamarkkinaunionin syventäminen

EU:n valtiovarainministerien ja keskuspankkiirien ensimmäisen työistunnon aiheena oli pääomamarkkinoiden syventäminen, erityisesti kansalaisten talouslukutaidon sekä vähittäissijoittajien aktivoimisen näkökulmasta. Kokouksen aluksi pidettiin minuutin hiljainen hetki Venäjän hyökkäyssodan toiseen vuosipäivään liittyen. Keskustelua alustivat komissaari Mairead McGuinness, Belgian rahoituspalvelu- ja markkinaviranomaisen (FSMI) johtaja Jean-Paul Servais sekä Maria Demerztis Bruegelista ja Annamaria Lusardi Stanford Institute for Economic Policy:sta.

Alustuksissa (McGuinness) tuotiin esille, että tärkeää olisi, että jokainen kansalainen kykenee hallitsemaan taloutensa. Kyse ei ole vain taloudellisesta hyvinvoinnista vaan keskusteluun liittyy vahvasti yhteydet kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Kansalaisten osaamisen parantaminen on tärkeää, sillä osaavat kansalaiset tekevät parempia päätöksiä. Digitaalisten taitojen kehittäminen on avainasemassa palvelujen käyttämisen näkökulmasta. Tämä kaikki on tärkeää pääomamarkkinaunionin näkökulmasta. Alustuksessa korostettiin myös, että eurobarometrin mukaan kansalaisten talouslukutaito on heikohkoa ja erityisesti tietyissä ryhmissä korostuu heikommat taidot – naiset, nuoret ja pienituloiset pärjäävät heikommin. Huomiota olisi kiinnitettävä myös sosiaaliseen mediaan ja sen toimijoihin. Kansalaisten taloudelliseen resilienssiin pitää myös kiinnittää huomiota. Kansalliset strategiat tukevat tässä

ja sen lisäksi pitäisi kiinnittää huomiota muun muassa markkinoinnin sääntöihin ja vertailukelpoiseen tiedonsaantiin erilaisista rahoituspalveluista. Tärkeää olisi saavuttaa myös vähittäissijoittamisen strategiasta sopu. Verotuksen tarkastelu voisi olla avaintekijä myös ja eläkkeistä pitäisi puhua tässä kontekstissa.

Alustuksissa (Servais) tuotiin myös esille kansallisia erityispiirteitä. Belgiassa talouslukutaidosta on järjestetty myös korkean tason konferenssi. Lisäksi kuluttajansuoja on tärkeää pääomamarkkinoiden syventämisen näkökulmasta. FSMI:n tehtävä on ennen kaikkea rahoituspalveluiden kuluttajan suojeleminen, mukaan lukien valvonta, toimintasäännöt ja markkinoiden eheys. Tämä tehtävä täydentää rahoitusvalvontaa ja on ala, jolla tarvitaan paljon edistystä, jotta kuluttajat ymmärtävät tuotteisiin liittyvät monimutkaiset riskit. Belgiassa on tehty paljon työtä kuluttajien eteen: muun muassa Wikifin-verkkosivuston luominen, opetusmateriaalin laatiminen ja Wikifin-laboratorio lapsille ja nuorille.

Alustuksissa korostettiin myös (Demertzis ja Lusardi) talouslukutaidon heikohkoa tasoa EU:ssa. Analyysissä käytetyn komission kyselytutkimuksen mukaan viiteen yksinkertaiseen kysymykseen, joita kaikkien on käytettävä jokapäiväisessä elämässä, vain 5 prosenttia vastasi kaikkiin oikein. Useampi kuin joka kolmas ei ymmärrä inflaation vaikutuksia, ja eri ryhmien välillä on eroja. Alustuksessa korostettiin tiedonkeruupyrkimyksiä ja mahdollisuutta oppia kerätystä datasta. Monien muiden kyselyjen tulokset ovat samansuuntaisia. Talouslukutaidon vaikutuksella on kokonaistasolla merkitystä makrotalouden kannalta ja politiikan kannalta, mutta myös kotitalouksien kykyyn kestää paremmin shokkeja ja tehdä parempia sijoituspäätöksiä. Alustuksissa todettiin, että olisi tärkeää suunnata kohdennettua politiikkaa haavoittuvimpia ryhmiä varten.

EU-jäsenvaltiot toivat esille muun muassa, että kohdennettuja toimia talouslukutaidossa tarvitaan nuorille, naisille ja pienituloisille. Kansallinen talouslukutaitostrategia mainittiin useissa puheenvuoroissa. Tärkeää olisi parantaa taloudellista tietämystä ja yleensä pääomamarkkinoita. Kun verrataan USA:han, EU on alikehittynyt. Investointien lisäämiseen on paljon tehtävissä muun muassa liittyen eläkerahastoihin. Korostettiin, että USA:ssa eläkkeet täysin rahastoitu. Alhainen sijoitustuotteiden kysyntä EU:ssa saattaa liittyä myös talouslukutaitoon. Todettiin, että pääomamarkkinaunionin luomiseksi pitäisi myös yhdenmukaistaa kansallisia maksukyvyttömyysjärjestelmiä ja poistaa esteitä pitkän aikavälin investoinneilta. Maat toivat esille omia erityispiirteitään, jotka vaikuttavat sijoittamiseen ja liittyvät muun muassa pitkän aikavälin suunnitelmallisuuden puutteeseen, mataliin tai olemattomiin säästöihin ja kiinteistöihin ja asuntoihin sijoittamiseen. Jotkin totesivat, että talouslukutaito itsessään ei riitä pääomamarkkinaunionin luomiseen. Todettiin, että sääntelyviranomaiset haluaisivat läpinäkyvämpiä edullisia tuotteita, mutta pohjimmiltaan rahoitusala valitsee korkean riskin monimutkaisia tuotteita.

Suomi (pääjohtaja Rehn, Suomen Pankki) totesi, että talouslukutaito on yksi rakennuspalikka paremmin toimivassa pääomamarkkinassa. Talouslukutaito liittyy läheisesti Euroopan kilpailukykyyn makronäkökulmasta. Suomi kertoi kansallisesta talouslukutaidon strategiasta ja tahoista, jotka osallistuvat sen toimeenpanoon, ja mainitsi osakesäästötilin uutena välineenä sijoittajille.

Puheenjohtaja (Belgia) totesi lopuksi, että eri ryhmien näkemykset ovat hyödyllisiä keskusteluun. Tärkeää olisi lisätä myös luottamusta kansalaisten ja rahoituslaitosten välillä. Olisi tärkeää, että kuluttajat pystyvät tekemään hyvin informoituja päätöksiä ja oppisivat käyttämään uusia työkaluja. Talouslukutaidon tärkeys tunnistettiin keskustelussa ja aiheesta olisi tarkoitus tehdä neuvoston päätelmät.

Työistunto II: EU:n kilpailukyvyn tulevaisuus

Toisessa työistunnossa keskustelua alusti professori Mario Draghi. Alustuksessa tuotiin esille, että kun verrataan EU:ta ja pääkilpailijoita ja erityisesti USA:ta, ero on kasvanut ja muuttunut pysyväksi kilpailukyvyn mittareilla tarkasteltuna. Avainkysymys on, miksi ero kasvaa. Jos tarkastellaan korkeaa teknologiaa, alat, joilla kokonaistuottavuus on kasvanut eniten Yhdysvalloissa, ovat juuri näitä. Muutoin tuottavuuskehitys näyttää melko samalta. EU:lla on meneillään myös useiden siirtymien tarve (vihreä ja digitaalinen), joka vaatii 600 miljardia euroa vuodessa tietyn ajanjakson verran. Tämän lisäksi puolustuksessa on suuria investointitarpeita. Ero USA:han on kasvanut tuottavissa investoinneissa vuoden 2010 jälkeen ja iso osa tästä on yksityisten investointien puutetta. Draghi haluaisi kuulla ministereiltä, kuinka rahoittaa investointeja: miten saada säästöt liikkeelle kuten USA:ssa, mitkä ovat kansalliset ratkaisut, miten yhdistää yksityistä ja julkista rahaa ja mitä tehdä EU-tasolla. Alustuksessa todettiin myös EIP:n merkittävä rooli.

Komissio (Dombrovskis) totesi, että EU on USA:ta perässä työn tuottavuudessa 1990-luvulta lähtien. Tutkimus- ja tuotekehitysmenoissa Kiinalla on jo korkeammat menot kuin EU:ssa. Tärkeää olisi vahvistaa sisämarkkinoita, toiseksi innovaatioita ja koulutusta pitäisi lisätä, byrokratiaa pitäisi vähentää, rahoituksen kohdentumisen pitäisi olla tehokkaampaa ja EIP:llä on tärkeä rooli. Komissio (Gentiloni) totesi myös, että EU on paineen alaisena ja sen on tehostettava peliä. Komissio on jo halunnut kohdentaa huomattavia resursseja vihreään siirtymään. Viesti on, että tukikilpailua, etenkään jäsenvaltioiden välillä, ei pitäisi olla. Kansallisesta verotuksesta pitäisi keskustella. Lisäksi pitää miettiä, mitä tapahtuu elpymisvälineen (NGEU) jälkeen. Nyt pitäisi ajatella uusia EU-tason välineitä kilpailukyvyn tukemiseksi.

EU-jäsenvaltiot toivat esille, että on tärkeää keskustella valtion puuttumisesta ja avoimesta strategisesta taloudesta, jotta kilpailukykykeskustelu ei sotkeutuisi. Yhtenäismarkkinoiden hyödyistä pitäisi keskustella laajemmin ja markkinaa kehittää edelleen. Monet korostivat, että kaikkia esteitä ja byrokratiaa pitäisi vähentää. Sääntelykehyksen merkitystä korostettiin. Kilpailupolitiikkaa pitäisi myös uudelleen tarkastella. Puheenvuoroissa korostettiin, että paljon voidaan tehdä kansallisella tasolla, muun muassa vahvistamalla koulutusjärjestelmää. Useat totesivat, että kansallinen taso ei riitä vaan on omaksuttava kunnianhimoinen lähestymistapa, mikä tarkoittaa hyvin toimivaa integroitua yhtenäismarkkinaa sekä tavaroille että palveluille, ja osa toivoi lisäksi tukia innovaatioille. Jotkin totesivat, että pikemminkin pitää ajatella eurooppalaista kuin kansallista lähestymistapaa. Puheenvuoroissa korostettiin myös resilientin energiamarkkinan merkitystä.

EIP (Calviño) totesi lisäksi, että tuottavan investoinnin määritelmää pitäisi tarkastella uudelleen. On selvää, että terveys ja koulutus tuottavat myös pitkällä aikavälillä, mutta näiden tuottojen laskeminen on vaikeaa.

Suomi (VMI) totesi, että on tärkeää poistaa sääntelyn pullonkauloja ja tarkastella kriittisesti vaihtoehtoja. EU-tason rahoitusvälineelle ei ole tarvetta. Sisämarkkinoiden pysyminen avoimina on erityisen tärkeää ja sen pitää mahdollistaa parhaiden yritysten innovoinnin.

Puheenjohtaja (Belgia) totesi, että kilpailukyvyn tulevaisuus -keskustelussa pitää säilyttää momentum. Alustaja (Draghi) totesi vielä lopuksi, että haluamme ennen kaikkea verrata EU:ta USA:han. Jos mitään ei tehdä kansallisesti ja EU:n tasolla, ei löydy 600 miljardia investointien toteuttamiseen. Tärkeä kysymys on, voimmeko saada pääomamarkkinat, jotka

USA:lla on. Tärkeää on perusteellinen säännösten ja määräysten tarkistaminen. Huomiota olisi erityisesti kiinnitettävä palveluihin yhteismarkkinalla.

Työlounas

Perjantaina 23.2. ministerit kokoontuivat työlounaalla keskustelemaan Euroopan investointipankin strategisesta suunnasta.

Suomen edustajat
Valtiovarainministeri Riikka Purra, Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM)

Euroryhmä 23.2.2023

Euroryhmän laajassa kokoonpanossa ministerit keskustelivat euroryhmän tulevasta julkilausumasta liittyen pääomamarkkinoiden tulevaisuuteen. Keskustelu pohjusti julkilausuman hyväksymistä maaliskuun kokouksessa. Keskustelussa oltiin yhtä mieltä edistymisen kiireellisyydestä ja toimien tarpeesta. Perimmäisenä tavoitteena on tarjota eurooppalaisille yrityksille rahoitusmahdollisuuksia investointeihin Euroopassa.

Euroryhmän muissa asioissa valittiin euroryhmän työryhmän puheenjohtaja ja annettiin euroryhmän työryhmälle valmisteltavaksi lausunto Slovakian alustavasta talousarviosuunnitelmasta.

Euroryhmän laajennettu kokoonpano

1. Euroopan pääoma- ja rahoitusmarkkinoiden tulevaisuus

Euroryhmässä keskusteltiin euroryhmän julkilausumasta pääomamarkkinoiden tulevaisuudesta. Keskustelu pohjusti julkilausuman hyväksymistä maaliskuun kokouksessa. Ministerit ottivat puheenvuoroissaan kantaa avoinna oleviin poliittisen tason kysymyksiin ja erityisesti sellaisiin aiheisiin, joihin ei ole löytynyt jäsenmaiden yksimielistä näkemystä. Näitä ovat muun muassa valvonnan keskittäminen, arvopaperistaminen ja maksukyvyttömyyssääntelyn harmonisointi sekä vähittäissijoittajien osallistuminen riskipitoisempiin sijoituksiin.

Keskustelussa oltiin yhtä mieltä edistymisen kiireellisyydestä ja toimien tarpeesta. Perimmäisenä tavoitteena on tarjota eurooppalaisille yrityksille rahoitusmahdollisuuksia kasvuun Euroopassa sen sijaan, että niiden olisi lähdettävä muualle kasvaakseen ja

laajentaakseen toimintaansa. Kyse on myös houkuttelevampien sijoitus- ja säästämismahdollisuuksien tarjoamisesta kansalaisille.

Keskustelussa tuotiin esille tarve kehittää parempaa sääntely- ja valvontajärjestelmää, joka toimii yrityksille, sijoittajille ja säästäjille. Myös sääntelyn purku ja byrokratian vähentäminen nostettiin esiin. Tärkeää olisi, että start-up tai scale-up yrityksillä, jotka haluavat kasvaa nopeammin, on käytettävissään sekä tietämys että kyky hyötyä sopivasta rahoituksesta kasvuun ja kilpailuun Euroopassa. Kuluttajien osalta pohdittiin muun muassa, miten helpottaa yksityissijoittajien pääsyä pääomamarkkinoille. Sijoittajan suojasta on huolehdittava ja sijoitustuotteiden kulut saatava alas. Tuotteiden läpinäkyvyys on myös tärkeää.

Julkilausuman valmistelu jatkuu keskustelun pohjalta. Lausumasta on tarkoitus sopia maaliskuun euroryhmän kokouksessa. Euroryhmän puheenjohtaja raportoi asiasta maaliskuun lopussa pidettävässä eurohuippukokouksessa.

Euroryhmä

1. **Muut asiat**

Tuomas Saarenheimo valittiin euroryhmän työryhmän puheenjohtajaksi kaksivuotiskaudelle. Euroryhmä valtuutti euroryhmän työryhmän valmistelemaan Slovakian alustavaa talousarviosuunnitelmaa koskevan euroryhmän lausunnon, joka hyväksytään ennen seuraavaa euroryhmää.

Suomen edustajat

Valtiovarainministeri Riikka Purra, Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM)

Asiakirjat
-

Liitteet -

Viite -